

Diyarbakır Milletvekili Mustafa Remzi Bucak'ın, Umumi Müfettişlik Teşkiline dair Kanun ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi ve İçişleri ve Bütçe komisyonları raporları (2/337)

Ankara: 24 . I . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

16 . VII . 1927 gün ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlikler Kanunu ile bunun ek ve tadillerinin ilgasını derpiş eden teklifi kanuniyi, gerekçesiyle birlikte takdim ediyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Diyarbakır Milletvekili
Mustafa Remzi Bucak

GEREKÇE

Lozan Muahdesiyle, bugünkü hududu millî içinde müstakil ve kuvvetli bir Devlet olarak teşekkül ve taazzuv ettikten kısa bir müddet sonra, İmparatorluk devrindeki - vilâyet, liva ve kaza - esasına müstenit mülki taksimat manzumesi terkedilmiş ve yerine bugünkü - vilâyet, kaza ve nahiye (bucak) - esasına müstenit mülki taksimat manzumesi kabul edilmiş ve bu suretle, malûmunuz olduğu veçhile, vilâyetlerimizin sayısı 63 e iblâğ edilmiş olundu.

Ancak, siyasi mülâhazalarla, lüzumundan fazla küçültülerek meydana getirilen vilâyetlerden bâzılarının «iktisadi, teknik ve coğrafi vahletleri göz önünde bulundurularak», «beyinlerinde umumi ve müşterek birtakım menfaatlerin» mevcut olabileceği düşünölmüş ve bu gibi vilâyetlerin «bir merkezden ve bir elden idaresini temin maksadiyle», halen ilgasını istediğimiz 16 . VII . 1927 gün ve 1164 sayılı Kanunla, Umumi Müfettişlikler ihdas edilmişti.

Lâkin, ne garip ve acı bir hakikatdir ki, Umumi Müfettişliklerin ihdasından lâğvına kadar geçen zamana şöyle bir nazar atfettiğimizde, adı geçen idareye tâbi tutulmak betbahtlığına düşer olmuş vilâyetlerimizde, tesis ve kuruluş gayesiyle kabili telif en ufak bir umran eserine tesadüf edilememekte; bilâkis, hemen her köşesinden «Hindistan Valiumumiliği» idare tarzı ve kokusu gelmektedir. Bu bakımdan, Umumi Müfettişlikler, idari ve siyasi tarihimize, iğrenç ve korkunç kanlı sahifeler ilâve etmekten başka bir vazife görmemişlerdir.

Bu sebeple, tesis ve teşekkül gayesinden tamamen ayrılarak, hattâ aksine bir hedef takip ederek, asgari on altı vilâyetimizde, adı ancak iğrenti ve ürperme ile hatırlanabilen bu Umumi Müfettişlik müessesesinin tarihî rollerini ikmal ettikleri artık bir vakiadır.

Bugün içinde bulunduğumuz demokratik devir ve anlayış havası içinde ise, mazisi bu kadar kanlı ve korkunç olan bir idari manzumenin müstenidi kanunun, hâlâ kanunlarımız arasında canlı olarak yer alması, endişeyi mucip olmakta ve 1951 Bütçe müzakeresi sırasında da tebarüz ettirdiğimiz gibi, âdeta Demokles'in kılıcı gibi, başımızın üzerinde bir tehdit ve terör vasıtası olarak yaşatıldığı kanaatini vatandaşda endişe ile hissetmektedir.

Devri sabık yaratmamak azminde olan demokratik zihniyet ve anlayışın mümessili olan iktidarımızın, Umumi müfettişlikleri hortlatabilecek olan 1164 sayılı Kanunu, bütün ek ve tadilleriyle birlikte, yürürlükten kaldıracağı inancıyla bu teklifi kanuniyi saygıyla arz ve teklif ediyorum.

Diyarbakır Milletvekili
Mustafa Remzi Bucak

İçişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
İçişleri Komisyonu
Esas No. 2/337
Karar No. 25

27 . II . 1952

Yüksek Başkanlığa

Diyarbakır Milletvekili Mustafa Remzi Bucak'ın, Umumi Müfettişlik teşkiline dair Kanun ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, Hükümet temsilcisinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan görüşmede; söz alan Hükümet temsilcisi, demokratik anlayışla hareketi prensip edinen Hükümetin bu kanunun kalkmasında hiçbir mahzur görmediğini, beyan etmesi üzerine, gerekçedeki mucip sebepleri yerinde gören komisyonumuz, kanuna vuzuh vermek ve tatbikatta da kolaylık sağlamak maksadıyla metinde yapılan değişiklikle teklifi oy birliğiyle kabul etti.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere yüksek Başkanlığa sunu-

lur.

İçişleri Ko. Başkanı

Kırklareli

F. Üstün

Bu rapor Sözcüsü

Amasya

Kemal Eren

Aydın

Nail Geveci

Balıkesir

M. Tunçay

Çorum

Dr. S. Özer

İstanbul

C. Türkgeldi

Kütahya

Yusuf Aysal

Sivas

E. Damalı

Başkan V.

Bursa

N. Yılmaz

Kâtip

Amasya

Kemal Eren

Balıkesir

S. Başkan

Çankırı

C. Boynuk

İsparta

Dr. T. Tola

Kastamonu

F. Keçecioğlu

Sinob

M. Acar

Van

İ. Akın

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 2/337
Karar No. 102

11 . VI . 1952

Yüksek Başkanlığa

Umumi müfettişlik teşkiline dair olan 16 Temmuz 1927 tarihli ve 1164 sayılı Kanun ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkında Diyarbakır Milletvekili Mustafa Remzi Bucak'ın kanun teklifi İçişleri Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza havale olunmakla Başbakanlık Müsteşarı ve Maliye Bakanlığı temsilcisi hazır oldukları halde incelenip görüşüldü :

Teklif sahibi gerekçesinde; idari ve mülki mevzuatımızda (İl, İlçe ve Bucak) teşkilâtı esas olarak kabul edilmiş olduğu halde «bâzi illerin iktisadi, etnik ve coğrafi ve adedleri ile

bünyelerinde umumi ve müşterek bir takım menfaatlerin mevcut olduğu düşünülerek ihdas edilmiş olan umumi müfettişliklerin, kuruluşlarındaki gaye ile telifi kabil en ufak hizmetlerine rastlanmadığını, aksine olarak bu teşkilâtın idari ve siyasi tarihimize kanlı sayfalar ilâve eylemiş olduğunu ve bugünkü demokratik anlayış havası içinde bu idari manzumeyi yaşatan kanunların halen mevcut bulunuşunun» endişeyi mucip olduğunu ileri sürerek 1164 sayılı Kanun ile ek ve tadillerinin ilgasını teklif eylemektedir.

İçişleri Komisyonu; Hükümet temsilcisinin,

demokratik anlayışıyla hareketi prensip ittihaz eden Hükümetin bu kanunun kalkmasında hiçbir mahzur görmediğini beyan eylemiş olduğunu raporunda kayıt ve işaret eyledikten sonra teklifin gerekçesini yerinde görerek metinde bazı tâdillerle teklifi kabul ve tasvip etmiştir.

16 Temmuz 1927 tarihli ve 1164 sayılı Kanunun birinci maddesine göre; bu teşkilât «mütaaddit vilâyetleri alâkadar eden ve bu vilâyetlerin müşterek faaliyetiyle izalesi kabül olan ihtiyacat hususunda o vilâyetler üzerinde mevaddı âtiyede muharrer salâhiyetleri haiz olmak üzere» teşkil edilmiş olan Umumi Müfettişliklerin vazifeleri; aynı kanunun 3 ncü maddesinde izah olunduğu gibi «mıntakaları dâhilinde asayiş ve inzibatın teminine nezaret, kavanin ve nizamın tamamını tatbik ve icrasını mütemadiyen takip, murakabe ve Vekâletlerin kanunen haiz oldukları salâhiyetlerden İcra Vekilleri Heyetince kendilerine tevdi edilmiş olanları istimal» etmektedir. Bu teşekküllerin «ihtiyaacın zevaline kadar» devam edeceği de yine birinci maddede tasrih edilmiştir.

O zamanki Hükümet ve Meclis tarafından, bu teşkilât manzumesinin kurulmasına neden dolayı lüzum ve ihtiyaç hissedildiğine dair sarih ve aydınlatıcı bir müzakere safhasına ve gerekçeye tesadüf edilememiştir.

Umumi hatları, Anayasamızın 89 ncü maddesiyle çizilmiş olan idari taksimat sistemine aykırı olarak, bu idari manzumenin üstünde, çok geniş yetkilerle teçhiz edilmiş bir «Umumi Müfettişlik» teşkilâtı vücuda getirmenin sebep ve illetini anlamak ve bunu demokratik icaplara göre izah etmek oldukça güçtür.

Bu itibarla Komisyonumuz bu husustaki Hükümet görüşünü de dinledikten sonra kanun teklifini yerinde görerek maddelerin müzakeresine geçmiştir.

İçişleri Komisyonu tarafından hazırlanan birinci madde üzerinde cereyan eden müzakere sonunda bu kanun hükümlerine istinat edilerek ihdas edilmiş olan ve halen 1952 yılı Bütçe Kanununa ilişik (L) cetvelinde bulunan kadroların da bu teklife ilişik olarak yürürlükten kaldırılmasını temin için madde metnine konulan kayıt ile birinci madde tadilen kabul olunmuştur.

2 ve 3 ncü maddeleri de Komisyonumuzca aynen kabul edilen kanun teklifi Kamutayın tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan İstanbul E. Adakan	Başkan V. Burdur F. Çelikbaş	Bu R. Sözcüsü Kastamonu H. Türe
Kâtip Sivas Muhalfim H. İmre	Afyon K. A. Veziroğlu	Aydın E. Menderes
Bolu M. Güçbilmez	Bolu İ. Gülez	Bursa K. Yılmaz
Çanakkale E. Kalafat	Çanakkale K. Akmanlar	Gümüşane K. Yörükoğlu
İstanbul H. Hüsmen	İstanbul S. Oran	İzmir T. Gürerk
Konya R. Birand		Malatya M. S. Eti
Ordu R. Aksoy		Trabzon S. F. Kalaycıoğlu

DIYARBAKIR MİLLETVEKİLİ MUSTAFA REMZİ BUÇAK'IN TEKLİFİ

Umumi Müfettişlik Kanunu ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 16 . VII . 1927 gün ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlik Kanunu ile tadili hakkındaki 24 . XII . 1935 gün ve 2865 sayılı keza 2 . I . 1936 gün ve 2883 sayılı ek ve tadilleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Umumi Müfettişlik Kanunu ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkında Kanun

MADDE 1. — 16 . VII . 1927 tarih ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlik Kanunu ile bu kanunlarla ilgili kanun ve hükümler yürürlükten kaldırmıştır.

MADDE 2. — Teklif sahibinin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklif sahibinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Umumi Müfettişlik Kanunu ile ek ve tadillerinin yürürlükten kaldırılması hakkında Kanun

MADDE 1. — 16 . VII . 1927 tarih ve 1164 sayılı Umumi Müfettişlik Kanunu ile bu kanunlarla ilgili kanun, hükümler ve teşkilât kadroları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Teklif sahibinin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklif sahibinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.